

7

A

BIHARI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

Nagyváradon, 1891. évi jul. 29-én és szept. 2-án

Szabó Károly esperes és *Ritoók Zsigmond*

egyházmegyei gondnok elnöklete mellett tartott

KÖZGYÜLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA:

AZ EGYHÁZMEGYE.

NAGYVÁRAD,

NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1891.

A

BIHARI EV. REF. EGYHÁZMEGYE

Nagyváradon, 1891. évi jul. 29-én és szept. 2-án

Szabó Károly esperes és *Ritoók Zsigmond*
egyházmegyei gondnok elnököle mellett tartott

KÖZGYÜLÉSÉNEK
JEGYZŐKÖNYVE.

KIADTA :

AZ EGYHÁZMEGYE.

NAGYVÁRAD,
NYOMATOTT LASZKY ÁRMIN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1891.

A bihari ev. ref. egyházmegye Nagy-
váradon, 1891. július 29-ik napján tar-
tott rendkívüli közgyűlésének

J E G Y Z Ó K Ö N Y V E.

Jelenvoltak:

Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond
gondnok kettős elnöklete alatt

Tisztviselők:

Biró János, Csillag Lajos, Szemes László, Szigeti
Elek, Nádudvari Lajos közpénztárnok egyházi, Kiss Elek,
Mezey Mihály, Hegyesi Márton világi tanácsbírák, Su-
lyok István levéltárnok, Kocsis József gyámoldai pénz-
tárnok, Rácz Mihály, Miskolczy Árpád világi-, Zsigmond
Ferencz és Csák Máté egyházi jegyzők.

Lelkészek:

Bugyi Mihály h.-k.-ujlaki, Bögös Lajos csökmői,
Mánási Imre m.-telkii, Vadon Miklós zsákai, Major Gyula
pelbárhidai, Rigó Lajos bihari, Doma Gyula fugyii,
Makay Károly élesdi, Bokros Benedek h.-k.-száldobágyi,
Bedő Károly csatári, Hegedüs Ferencz kisjenői, Szalay
Pál h.-k.-pályii, Surányi Lajos szalárdi, Háger Miklós
darvasi, Bódog János marjai lelkészek, Bélteky Géza és
Karácsony Imre nváradai s lelkészek s mint vendég Dombi
Lajos b.-gyulai lelkész.

Képviselők:

Lukács Ferencz M.-Telkiből, Lakatos Elek H.-K.-
Ujlakról, Fekete József Szt.-Jánosról, Pető Mihály gond-
nok Bojtról, Nagy Sándor presbyter H.-K.-Pályiból,
Bokros István Biharról, Szabó János gondnok Zsákáról.

Tanítók :

Engi Ferencz tantestületi elnök, Kovács Gábor, Szabó Gyula, Bokros István, Sziráky Béla és Juhász Lajos énekvezér.

59. szám. Esperes, Istenhez emelt buzgó ima után, a rendkívüli közgyűlés egyetlen tárgyának figyelembe ajánlása után

a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

60. szám. A megjelent képviselők benyújtott megbízóleveleik alapján

igazoltakul jelentetnek ki.

61. szám. Tárgyalás alá vétetett a magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezetéről szóló törvényjavaslat, a bihari ev. ref. egyházmegye 1891. áprilisi közgyűlésének 18-ik számú határozata szerint kiküldött bizottságnak 1891. július 22. és 23. napjain tartott üléséről felvett jegyzőkönyv kapcsolatában, a tárgyalás menetére nézve abban állapodván meg,

hogy a szakaszok sorrendben felvételén, csak az — akár a gyűlés egyes tagjai, akár a véleményező bizottság által módosításra javasolt §-ok tárgyalassanak.

62. szám. Az általános határozatok 5-ik §-ánál, a bizottság azon javaslata, hogy az államhatalom segédkezésének igénybe vehetése azon esetekre is kiterjesztés, midőn a megválasztott egyházi vagy gondnok elfogadható indok nélkül felmentést kérvén, felmentési díjat fizetni tartozik, elfogadtatván :

az 5. §. ez értelemben kiigazíttatni, illetőleg a 93. és 95. §§-ra is kiterjesztetni véleményeztetik.

63. szám. Az egyházközsegekről szóló 20-ik §-nál, tekintve, hogy az egyházközségi gyűlés az egyházi ügyek helyes vezetésénél sok helyen gátlólag hat, a mennyiben az értelmesebb buzgóbb és több felelősséggel bíró presbyteriumot legüdvösebb határozatainak keresztülvitelében is megakadályozza s így az egyházaknak igen sokszor nem erősítésére, de gyengítésére szolgál, ha vannak is vidékek, hol ez intézmény üdvösnek találtatott,

javasoltatik, hogy e 20. §. b. pontja után a c. pont helyett e szöveg alkalmaztassék: „*azokban*

az egyházközségekben, a melyekben új teher kivetése, egyházi fekvő birtok eladása és vétele, csereszerződés és kölcsönügylet az 1881/2. évi országos zsinat előtt is az egyházközség elhatározása alá tartozott, e gyakorlat továbbra is fentartandó.

A 31. § után pedig ez volna teendő: „Ujabb teher kivetése csak egyházmegyei jóváhagyás után, ingatlanok adásvételére, csereszerződésre s kölcsönre vonatkozó határozatok csak egyházkerületi jóváhagyás után hajthatók végre.”

64-ik szám. A 28 §. 11-ik pontjánál, a nagyobb egyházak szavazatainak növelésére vonatkozólag, a bizottság ama javaslatával szemben, mely a törekvést elvi tekintetben sem tartván veszélyesnek, a gyakorlatban is feltehetetlennek vélvén, hogy a nagyobb egyházak az így nyert több szavazataikkal az egyetemes egyház magasztos célja ellen működnenek, — a törvényjavaslatot jelen alakjában elfogadhatónak véleményezte, — az egyházmegyei közgyűlés egyrésze ellentétes állást foglaltván, azon indokokból

hogy a nagyobb egyházak ilyen szavazatnövekedése az evangéliomi egyenlőség elvével ellenkezik; továbbá hogy a nagyobb egyházak még azért, mert áldozataikkal csak kötelességeiket teljesítették — nem jutalmazhatók; s végre mert félő, hogy a kisebb egyházak ügyei a kevesebb befolyás miatt háttérbe szoríttatnának, — 16 szavazattal 15 ellenében a törvényjavaslat e részét mellőzendőnek, s a jelenben gyakorlatban levő eljárást fenntartandónak véleményezi.

65-ik szám. Az egyházmegyékről szóló fejezetben a 40 §-nál, tekintettel arra, hogy az egyházkerületekről szóló fejezet 51 §-ánál megjelölve van, itt is

kiteendőnek véleményeztetik, hogy „az egyházmegyei közgyűlést az esperes alkalmi imával nyitja meg.”

66-ik szám. A törvényjavaslat második részének címe,

tekintettel, hogy a fejezetekben fokozatosan előbb az egyes egyháztagokról, majd az egyházi tiszt-

viselőkről szólanak a §-ok, ehhez képest lenne kiigazítandó így: „Az egyes egyháztagokról és egyházi tisztviselőkről“.

67-ik szám. A lelkész hivatalos teendőiről szóló 117 §-ban a rendes istenitisztelet körében az első sornál az „isten igéjének hirdetése s magyarázása“ mellől a „könyörgés“ kimaradván

odateendőnek véleményeztetik.

68-dik szám. A 124 és 130 § okban, hol az úrvacsorájának betegek részére leendő kiszolgáltatásáról van szó: tekintve hogy az urvacsora nem mindig betegek, sőt legtöbbször haldoklók számára kéretik mi között pedig úgy a régebbi 59 – 62 kánonban és ezek alapján a tiszántúli egyházkerület 1868. április 87 sz. végzésében is nemcsak elvi de határozati különbség is tétetik: s tekintve ama számtalan visszaéléseket, melyek a lelkész e ténykedése körül a hívek részéről elkövetetnek, óhajtatandó, hogy e kérdés az említettek figyelembe vételével hitelveinknek megfelelőbben, a róm. kath.-ok utolsó kenetéhez való hasonlítottatástól menten, szabatosabban körül íratnék, e nagyon fontos tárgynál behatóbb tárgyalás indítatván egyházkerületeken és zsinaton.

69-ik szám. A 133 §-ban eme: szavak után: „ha a felügyeletet s ellenőrzést elmulasztja“

ez lenne teendő: „mulasztásáért felelős“: a többi, mint nagyon is szigorú intézkedést magokban foglaló szavak pedig törölnököknek véleményeztetnek.

70-ik szám. A lelkészek öltözködéseiről szóló 149 §-ban a hivatalos alkalommal viselendő ruhára nézve javasoltatik:

hogy miután az ott előírt „hosszu fekete attila begombolva“ nem egészen papi ruha, mert azt bárki más is viselheti, s tényleg több egyén viseli is, — ha már kizárólagos egyenruháról van szó — ne alkalmaztassék; hanem tekintve hogy az ugynevezett reverendának nálunk történelmi alapja is van, sőt több egyházban s némely egyházmegegyében e papi viselet még ma is fenntartatik,

sőt visszaállított, — szegényebb lelkészekre is gazdaságosabb, — álltassék vissza ismét, és pedig *hivatalos funkcióknál kötelezőleg.*

71. szám. A lelkészválasztási törvények általánoságban elfogadtatván, a 186. §-ban a segédlelkészek minősítésénél egyházmegyei közgyűlésünk azt véleményezi, miszerint mondassék ki, hogy *segédlelkész első osztályu egyházba nem pályázhat.*

72. szám. A 188. §-ban a középiskolai és tanítóképezdei rendes tanárok közzé,

tekintve az eddigi gyakorlatot s a tiszántuli egyházkerületnek legközelebbbről hozott hasonló intézkedését *a rendes vallástanárok* is felveendőknél véleményeztetnek.

A püspöki titkárokra nézve is meghatározandó lesz a szolgálati idő, mely t. i. egy évi előnyt biztosít. Egyházmegyénk véleménye szerint ez *egy évre* volna kiterjesztendő.

73. szám. A 199. § utolsó pontja háromban állapítván meg azon lelkészek számát, kik közzül a választók pályázat nélkül meghívás útján is válaszhatnak, véleményezzük, miszerint:

tekintve, hogy e törvényjavaslat indokolásánál a pályázat hátrányai közzé sorozott azon eset, hogy az önérzetes férfiak magukat s tekintélyes nevüket a választás esélyétől féltik, így is fennmarad, a mennyiben meghívás esetén az elfogadás iránt adott nyilatkozataik daczára is a három közzül csak egy választatik; de meg a gyülekezet valódi akarátának érvényesülése gyanánt csakis az lehetne elfogadható, ha az egy egyénben összpontosulna, nézetünk szerint a meghívás általi lelkészválasztás ott lenne alkalmazandó egyedül, hol a választó gyülekezet egy egyén körül csoportosul, azaz legalább tíz választó, pályázat hirdetése útján leendő választást nem kérelmez; kimondatván egyszersmind itt is azon elv, mely a 210. § második bekezdésében benfoglaltatik.

74. szám. A 209. §-nál, a pályázóknak a választó egyházbani megjelenésére vonatkozólag

tekintettel arra, hogy a megjelenésnek az erdélyi kerületben semmi káros eredménye nincs; sőt az esetben, ha a választandó magát tisztességesen bemutatja, az egyház egész közönsége közvetlenül véleményt s meggyőződést szerezhet magának, s nem egy-két lelkészhallgatásra kiküldött, vagy önkényt vállalkozó egyén nézete által vezéreltetik; — de meg a lelkésznél fontosnak tartott hanganyag elbírálása is egy és ugyanazon templomban, sőt épen a használandó templomban történvén, igazságosabb ítélet alkothat magának pályázók felől a gyülekezet, — javasolja egyházmegyénk, hogy ezen § kihagyatván, helyébe az erdélyi szokásnak megfelelő intézkedés tétessék.

75. szám. A 212. §-ban követelt választói névsorra vonatkozólag kimondani

véleményeztetik, hogy a választók nevei, különösen nagy egyházakban betűrendben állításának össze, hogy könnyen fellelhetők legyenek.

A választás vezetésére kiküldött egyházmegyei bizottság pedig ne köteleztessék határozottan a választást megelőző naponi megjelenésre tekintve, hogy különösen kisebb egyházakban nem volna mindig könnyű, de meg költséges is volna azoknak előző napi ellátása is; tapasztalás igazolván, hogy a választást megelőző teendők legtöbbnyire az nap is elintézhetőek.

76. szám. A 218. § második kikezdésében, a szavazás folytonosságának megszakadásánál egy órai záridő kitűzése javasoltatván,

véleményezzük, hogy ez idő „fél órától egy óráig” módosíttassék, nehogy a választási eljárás az által is csak hosszabbíttassék.

77. szám. A 231. § második bekezdésében a törvényjavaslat azon szavai után, hogy „az alaptalan panaszt az esperes vizsgálat nélkül is visszautasíthatja”

betoldandónak véleményeztetik és pedig méltányossági szempontból eme passus is: „erről azon-

ban a panaszosok értesítendőik, kik ha 14 nap alatt az elutasítás ellen nem felelkeznek“ stb.

78. szám. A 239. § utolsó pontja „Ez esetben stb. mint inpraktikus kihagyandónak véleményeztetik, nagy kellemetlenséget szülvén, a más helyre költözendő lelkész által elhagyandó egyházban, ha csak a lelkész eltávozása, tehát a lelkészi állomás tényleg leendő megüresedése után tétethetnének meg a választási előintézkedések.

79. szám. Az egyházi adóról szóló 4. rész 249. §-ában idézett 1875. évi XLVII. törvénycikk helyett, mint újabb s amazt hatályon kívül helyező 1883. évi XLIV. törvénycikk jelölendő meg.

80. szám. A 258. § az egyházi számadásoknak egyházmegyei felülvizsgálását illetőleg a 99. § h) pontjával összhangba hozandónak véleményeztetik, vagyis, hogy ha az egyh. közs. gondnok a 99. § szerint évenkénti számadásait felülvizsgálat végett az esperesi látogatáshoz is beterjesztheti, ez a lehetőség e § 4-ik utolsó sorában is kitüntettség.

81. szám. A törvényjavaslat hatodik részében, az egyházi közigazgatási bíróságról szóló §§-ok tárgyalásánál tekintve, hogy a javaslat az anyagi igazság és nem formális igazság érdekében állítottatott össze, egyházmegyénk azt véleményezi, hogy úgy a községi közigazgatási, mint a fegyelmi bíróságoknál a szóbeliség állapittassék meg minden forumon; a felsőbb bíróságoknál fenhagyatván az illető feleknek a jog, választani a személyes megjelenés vagy írásos nyilatkozat között. Az ide vonatkozó szabályzatok tehát ehhez képest alakittassanak át.

82. szám. A 278. és ezzel kapcsolatosan a 311. §-oknál, ez elnöki szavazatok döntő voltára vonatkozólag javasoltatik, miszerint:

tekintettel arra, hogy lehetnek esetek, a midőn szavazás alkalmával egyik részen egy szavazattal van kevesebb, mint a másikon s az elnök meggyőződése szerint szavazatát a kisebbséghez

adni kénytelen, mi által a szavazatok egyenlővé válnának, — mondassék ki, hogy ily esetekben a „Votum Minervae“ elv alapján azon vélemény legyen határozatként kimondva, a melyhez az elnök járult.

83. szám. A 280. §-nál a bíróságok üléseinek tartására vonatkozólag, azon okból, mert eddig is nagy hátrányára volt a birói eljárásnak, hogy csakis a közgyűlések alkalmával jövén össze, sürgős ügyeket kívánt időben nem végezhetett, holott különösen már ezután jöhetnek esetek, midőn azonnali intézkedés válik szükségessé, kikivált a lelkészválasztási ügyekben, hol a késedelmezés az egyházak huzamosabb izgatása miatt tetemes kárral járna; — nagyon óhajtandó volna, ha a biráskodás a lehető leggyorsabban intéztetnék el. Mire nézve nem volna más teendő, minthogy a bíróság azonnal összehivatnék, ami nemesak hogy tetemes költséggel járna, de különösen az egyházkerületi bíróságoknál majdnem lehetetlen is volna.

Ily körülmények közt, mi sem látszik ezélraveztőbbnek, minthogy az elnökség által a bíróság szolgálati sorrendje előre, — minden év elejére megállapittatnék; meghatározatván, hogy az első bírósági ülésre ezek, a másodikra harmadikra stb. ezek és ezek tartoznának bejönni; póttagokról is gondoskodván netaláni akadályoztatás esetére. Nem volna lehetetlen azonban, ha talán az elnöki megállapítás ellen kifogás volna, -- noha mégis ez volna leghelyesebb és megbizhatóbb, — ha a szolgálati sorrend sorshuzás által állapittatnék is meg. Az a nézet, hogy nagyobb és kisebb bíróság állittassék fel, azért lévén aggályos, hogy így egy kivételes bíróság állapittatván meg, az egyik kiemelt, a másik olyan másodrangú szerepet vinni láttatnék. De különben is túlterhelő volna így a kiválasztott egynehány tag folytonos szolgálata. Ehezhépest a 280 §. helyett, a következő szövegezési javaslatot ajánljuk elfogadásra:

„ §. A bíróság szolgálati sorrendjét az elnökség minden év elején megállapítja s a megállapított sorrendben a bíróság rendkívüli üléseire csak annyi tagot tartozik meghívni, hogy a bíróság határozatképessége biztosítva legyen. Ha a meg-

hívott birói tagok valamelyike a megjelenésben akadályozva, vagy az ügyben érdekelt lenne, azt oly időben tartozik bejelenteni, hogy helyettesítéséről gondoskodni lehessen“.

84-ik szám. A 328 §-ban a perújítások eseteinek meghatározásánál nemcsak a 284 §. 3 és 4 pontjai lennének nézetünk szerint kijelölendők, hanem:

a 284 § 10-ik pontja is, t. i. hogy az egyházközségi gondnok s presbyterek felelősségének kimondása vagy felmentésénél is megengedendő legyen az egyszeri újítás.

85-ik szám. Az egyházi törvénykezés szervezeténél is, ugyanazt javasolja egyházmegyénk,

a mit a közigazgatásnál, hogy t. i. fegyelmi bíróságoknál is a szóbeliség hozzattassék be, s a „votum minervae“ elv az elébb jelzett esetben elfogadtassék.

86-ik szám. A 344 §-ból hiányozván annak meghatározása, hogy az egyházmegyei bíróság mennyi időtartamra alakíttatik meg,

javasoltatik, hogy mint a 356 és 358 §§-nál megjelölve van, itt is meghatározatnék és pedig legalább is *egy évi* időtartam fogadtatnék el.

87-ik szám. A törvénykezési rendtartás második fejezetében a 376. §-nál az utolsó pont kezdetén, hol a fegyelmi vizsgálat elrendeléséről tétetik említés, hiányzik az intézkedés azon esetről, hogy mi történjék akkor, ha esetleg a kért fegyelmi vizsgálat el nem rendeltetett?:

Ide vonatkozólag azt javasoljuk, hogy az utolsó pont eme kezdő szavai után: „*végzés ellen*“ oda tétessék „*akár rendeltetett el a vizsgálat, akár nem*“ stb.

88. szám. A 378. §-nál is hézagossnak látszik a törvényjavaslat, a mennyiben arról nem intézkedik, hogy azon esetben, ha a vizsgálat rendén a panasz alaptalansága kiderítettett, minő eljárást kell követnie az esperesnek és püspöknek? Természetes ugyan, hogy mást ez esetben nem tehet, minthogy az ügyet beszünteti; — de mégis azt véleményezzük, hogy

egy második pontban ki kellene mondani ezt is ilyformán: „*ha pedig az alaptalanság nyil-*

ván kimutattatott, az esetben beszüntetési határozatot hoz, mi ellen felelbezésnek helye van."

89. szám. A jogorvoslatokról szóló harmadik fejezetben, a perujtásról szóló 401. §-nál, a hivatalvesztésen kívüli esetekben engedélyezendő 90 nap alatti perujtási idő kevésnek találtatván:

legalább *egy év* megállapítása javasoltatik.

90. szám. A felfüggesztésről szóló negyedik fejezet 406. §-ában is kevésnek találja egyházmegyénk a felfüggesztés ellen vádlott által benyújtható panasznak benyújtására kijelölt 24 órai időközt és

itt legalább is 3 napot vél megállapítandónak.

91. szám. A 444. §-ban az elemi népiskolák tárgyai közt a hazai földleírás és történelem tanításáról szóló e) pont után

tekintve, hogy sokszor a 4 elemi osztályt végzetű növendékek a hazai történelemből alig tanulván valamit, ha ekkor az iskolától elmaradnak, e legfontosabb tárgyak egyikével majdnem egészben ismeretlenek maradnak, pótlólag oda teendőnek véleményezzük: „*legalább is a 4-ik osztálytól fogva.*“

Az utolsó pont után pedig az *egészségtan* is vétessék fel.

92. szám. A 455. § második bekezdése, mely a népiskolai tanítói pályára készülők az esetben, ha a képesítő vizsgán kétszer visszavettetnek, többé vizsgára nem bocsáthatóknak javasolja,

véleményünk szerint kihagyandó lenne, fenhagyatván kinek-kinek a vizsgára jól elkészülhetés és jelentkezés; mert így a második vizsgát felvevőknek nem kellene mintegy kegyelemből átbocsátgatni a készületleneket, ha ugyan azokat életpályájuktól elűtni, vagy a kétségbeesésbe hajtani nem akarják.

93. szám. A 462. §-nál, a nemrendszeresített segédtanítói állomások betöltésére nézve javasoltatik:

hogy a mennyiben az ilyen segédtanítót a rendes tanító maga látja el és fizeti, azt ne az esperes nevezze ki, hanem maga a tanító válasszthassa s választását az esperesnek bejelentvén,

az a megerősítést adja ki épen úgy, mint ez a segédlelkészek alkalmazásánál is gyakorlatban van.

94. szám. A 484. §-nál, a felsőbb leánynevelő intézetek tanterveinek megállapítására hivatott egyházke-
rületeknek

az egészségtan tanítása iránti intézkedés figye-
lembe vétetni javasoltatik.

95. szám. A keresztény felebaráti nevelőintézetekről
szóló rész 505. §-ában közzétett intézkedések . . .

a 452. § után is kitételni véleményeztetnek.

96. szám. A gymnásiumok szervezéséről szóló 3-ik
rész 522. §-ában a görög nyelv kötelező voltára nézve,
már csak az egyöntetűség kedvéért is

kimondani javasoltatik, hogy: *„fenhagyatik a fe-
lettes hatóságoknak, miszerint az 1890. évi XXX.
t. cz. alapján intézkedhessenek a görög nyelv tanít-
tatása iránt.”*

S egyszersmind véleményeztetik, hogy az
egészségtan mint igen fontos tudomány a tan-
tervbe itt is felvétessék.

97. szám. Esperes kérdésbe teszi, hogy miután
püspöki leirat értelmében az egyházakat a zsinati képvi-
selőkre adandó szavazataik beküldésére felhivta s a sza-
vazatok már nagy részben be is adattak, mi módon kíván
egyházmegyénk intézkedni azoknak felbontása iránt.

A közgyűlés a szavazatok felbontására is
az egyházmegyei rendes szavazatbontó bizott-
ságot küldi ki.

98-ik szám. Miután több tárgy e gyűlésre fel-
nem vétetett, e jegyzőkönyv

hitelesítésére Méltóságos Ritoók Zsigmond ur
elnöklete alatt Kiss Elek, Mezey Mihály tanács-
bírák és Salyok István lelkész kiküldetvén, a
közgyűlés berekesztetett.

Nagyvárad, kmf.

Hitelesítettett, Nagyvárad, 1891. aug. 2.

Jegyzette :

Csák Máté,

emei jegyző.

Ritoók Zsigmond, m. k.

Mezey Mihály, m. k.

Kiss Elek helyett: *Hegyesi Márton,* m. k.

A bihari ev. refor. egyházmegye 1891.
szeptember 2-kán Nagyváradon tartott
közgyűlésének

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E.

Jelen voltak:

Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond gond-
nok kettős elnöklete mellett:

Tisztviselők.

Biró János, Csillag Lajos, Szemes László, Nádudvari
Lajos egyházi, — Kiss Elek, Mezey Mihály, Hegyesi
Márton, Miskolczy Árpád világi tanácsbírák, Kocsis József
lelkész gyámoldai, Nádudvari Lajos közpénztárnok, Sulyok
István levéltárnok, Dr. Fazekas Imre ügyész, Rácz Mihály
világi, Csák Máté és Zsigmond Ferencz egyházi jegyzők.

Lelkészek:

Veres Imre p.-tamásii, Nánássy Imre m.-telkii, Vadon
Miklós zsákai, Kovács János furtaí, Kiss Antal b.-szt.-
mártoni, Lévy Mihály j.-hodosi, Rigó Lajos bihari,
Háger Miklós darvasi, Major Gyula pelbérthidai, Bokros
Benedek h.-k.-száldobágyi, Bódog János Lajos kismarjai, Szat-
mári László n.-szántói, Doma Gyula f.-vásárhelyi lelké-
szek, Kálmán Béla nyüvedi időközi lelkész, Bedő Károly
csatári lelkész, Bélteky Géza és Karácsony Imre nagy-
váradí s lelkészek.

Tanítók:

Engi Ferencz, Kovács Gábor, Eszenyi Károly, Szi-
ráky Béla, Juhász Lajos.

Képviselek:

Olasz Mihály gondnok Örvendről, Szebeni Mihály
gondnok H.-K.-száldobágyról, Nagy Sándor h.-k.-pályi
presbyter, Kovács József presbyter Nagyszántóról, Lovas
Imre gondnok Nyüvedről, Bódizs Károly és Bódizs Gábor

presbyterek P.-Ujlakról, Lukács Ferencz gondnok M.-Telkiből, Merzsány Elek gondnok Nagy-Kerekiből, Némethy Károly főgondnok és Füredy László presbyter Nagyváradról; és több hallgatók.

99-ik szám. Esperes Istenhez emelt buzgó imája után a

közgyűlést megnyitottnak nyilvánítja.

100-ik szám. A kebelbeli egyházak által küldött képviselőket megbízó leveleik alapján:

Igazoltakul jelenti ki a közgyűlés.

101-ik szám. Olvastatott az esperesi jelentés a következőkben:

Nagytiszteletű s Tekintetes egyházmegyei közgyűlés!

Időszaki jelentésemet az isteni gondviselés iránt hálátelt szívvvel kezdhetem meg, annak felemlítésével, hogy lelkészi karunkat legutóbbi jelentésemről f. évi április 16-ától egészen megkímélte a halál angyala. A tanítói karból azonban a kötelességében haláláig híven, a számtanításban kiválóan jeles eredménnyel működött Kiss Lajos, nagy-kerekii agg leánytanító, f. évi május 27-én 76 éves korában, végelgyengülés következtében elaludott. A Száldobágyon, Paptamásiban és Nagykerékiben összesen 37 évig tanítóskodó, csekély díjért nagyhasznú munkát végzett szerény férfiú, mint a kevésen hív, bizonyára többre bízott ott, hol az igaz érdem jutalomban részesül. Legyen áldott emlékezete!

1. A fentebb említett haláleseten kívül a belhivatalnoki karban következő változások történtek

a) lelkészek között:

1. Április 18-án Karácsony Imrének a nagyváradi segédlelkészségre és segédvallásstanárságra esperesi felhatalmazás adatott.

2. Május 1-én Hunyady László siteri volt s lelkész, rendes lelkészül Fekete-Tótra választatván meg — elbocsátatott.

3. Junius 18-án Kálmán Béla s lelkész nyüvedi időközi lelkészszé kineveztetett.

4. Május 24-én Doma Gyula fugyii megválasztott lelkésztanítónak meghívására engedély adatott.

5. Aug. 24-én Tóth Sándornak a csökmői s lelkész-ségre felhatalmazás adatott.

b) Tanítók között:

1. Május 4-én Képes János apátkereszturi volt igazolványos tanítónak a siteri leánytanítóságra esperesi beleegyezés adatott.

2. Május 12-én Király Pál nagyszántói ideiglenes tanító az egyházmegyéből elbocsáttatott.

3. Junius 27-én Szabó Dénes a köröznagyrévi ideiglenes vallásoktatástól felmentetett.

4. Julius 10-én Bak István csökmői ideiglenes tanító, tanítói oklevelet 2 év alatt sem szereztén, az egyház kérelmére állomásáról elbocsáttatott.

5. Augusztus 15-én Fekete Mátyás kibocsátott 3-ad éves tanítóképezdész ifjunak, a nagyszántói vegyes iskolában a tanításra és énekvezérségre ideiglenesen engedély adatott.

6. Aug. 10-én a h.-k.-ujlaki egyháznak, hogy Schiffer József róm. kath. vallású, de az ev. ref. vallásra át-térését határozottan ígérő jeles oklevelet s jó bizonyítványokat felmutatott tanítót segédtanítóul ideiglenes minőségben alkalmazhassa, esperesi beleegyezés adatott.

7. Aug. 22-én Balogh Károly b.-szt.-mártoni ideiglenes tanító Esztárba választatván, elbocsáttatott.

8. Augusztus 24-én Tóth Sándor volt gyomai tanítónak a csökmői lelkész jellegű fitanítóságra alkalmaztatása engedélyeztetik.

9. Aug. 24-én Tóth Imre volt matólesi tanítónak a csökmői IV-ik bel vegyes iskolába változására esperesi beleegyezés adatott.

2-or. A nagytiszteletű s tekintetes egyházmegye f. évi 25. számú határozatában vett megbízatásomat a nagytótfalui leányegyház pusztatelkéről az egyházlátogatás alkalmával szerzett adatok szerint jelentéstételemet az egyes egyházakról alább teendő részletes előterjesztéssel teljesítenem.

A 36—1891. számú megbízást, a mező-telegdi köz-alap segélykérvény mellé a méltóságos konventhez, egy a kérvény figyelembe vételét kérő kísérő irat szerkesztése és felterjesztése által feljesítettem, valamint a körös-nagyrévi körlelkézség ideiglenes felállítása czéljából elrendelt

pályázat meghirdetését is, a melyet a tárgysorozatban fogok előterjeszteni.

3-or. A tanítás, járványos betegségek miatt, több egyházunk iskoláiban szünetelt: Pósalakán márczius 30-tól ápril 28-ig himlő, Pap-Tamásiban május 3-tól jun. 20-ig vörheny, Püspökiben május 3-tól az iskolaév végéig kanyaró miatt, minden iskolában.

4-er. A nyár folyamán többször dúló viharok pusztításairól s a miatt vallott károsodásokról Körös-Nagy-révről és Nagy-Kakucsról tétetett hozzám jelentés. Az előbbi helyen junius 12-én irtózatot viharral galamb-, sőt ludtojasnyi jegek beverték a templomnak 20, a lelkész laknak egy üvegtábláját s apróbb házi állatokat is öltek meg; az utóbbi helyen, ugyancsak junius 12-én, a felhőszakadás miatt kiáradt patak a lelkész kaszállóját egészen beiszapolta.

Tüzevész miatt aug. 16-án estveli 11 órakor Nánássy Imre m.-telkii lelkész vallott igen tetemes kárt, cséplés alatt álló s a gyorsan eszközlendő cséplés reményében nem is biztosított buza asztagja, kint a szántóföldön, mintegy 700 frt értékben lángok martalékává lett. Hogy a tüzevész véletlen szerencsétlenségből vagy szándékos gyújtásból keletkezett-e nem tudhatni.

Ugyanekkor a mező telki-i egyháznak is elégett buza-asztagja, de azért a kártérítést Lukács Ferencz géptulajdonos elvállalta.

5-ör. Az egyházlátogatóság három körben, három küldöttség által junius 1-től 20-ig, ugyanazon időben tartatott meg. A sárréti körben Nt. Csillag Lajos és Szemes László tanácsbíró urak, — a körösvölgyi körben N. t. Biró János tanácsbíró és Kocsis József lelkészgyámoldai pénztárnok urak, — a berettyó-völgy-hegyközi körben pedig esperessel együtt Nt. Nádudvari Lajos tanácsbíró ur, voltak szivesek osztozni az egyházlátogatás nehéz munkájának fáradalmaiban, mely szivességökért készséggel mondok köszönetet.

Az egyházak belélete általában békés, némileg csupán Csatárban keltett zavart a lelkész és fitanító között kiegyezésre nem hozható ellenségeskedés, melynek megszüntetése az ezen ügyre vonatkozó beterjesztett s tár-

gyalás alá kerülő iratok alapján a közgyűlés feladata leend.

Habár az egyházakra nehezülő soknemű terhek sulya meglassítja is az előhaladást, különösen anyagi tekintetben, mégis örömmel nyilváníthatom, hogy azon egyházaink, a melyekben a lelkésztársak szép hivatásuk magaslatán állanak s gyakorlott kezeikkel erősen tartják az egyház hajójának kormányát, szerencsésen kikerülik az önkormányzat Scilláit és Charibdiseit s szép előhaladást tanusítanak, szép példáit tüntetik fel a hitbuzgóságnak és áldozatkészségnek, mint majd a részletes jelentésből kitűnik.

Habár a régibb időből származó anyagi zavarok, az iskolák fenntartására, vagy újból felállítására szükséges pénzösszegek előállítása, különösen a filoxera által elpusztult hegyvidéki egyházak legfőbb jövedelmi forrásának megszűnése sok gondra és aggodalomra ad okot; mégis erősen hiszem, hogy az anyagi előhaladásban akadályokkal küzdő egyházainkban is, az evangyélium életereje, mely épen a próbáltatások közt erősödik, az egyetemes egyház segélyezése, a vezetésre hivatottak bölcs erélye s mindenek felett Istennek segedelme által fejlődésre, előhaladásra képes s szebb jövőnek biztos magva.

Egyházaink főbb életmozzanatai általánosságban a következők:

I. Népmozgalmi adatok:

1) Anyaegyház van: 42, 2) Leányegyház: 1, 3) Fiókegyház: 116. 4) Rendes lelkész van: 42, egy állomás, a nyüvedi, betöltés alatt van. 5) Segédlelkész van: 4; Nagyváradon 2, Biharon 1, Csökmön 1. Időközi lelkész: 1, Nyüveden 7. Vallástanár: 1, Nagyváradon 8) Lelkek száma az anyaegyházakban: fi 23312, nő 23691, együtt 47,003; több az előző évinél 726-tal. Lélekszám a fiókegyházakban: fi 645, nő 579, együtt 1224, több az előző évinél 533-mal 9) Szülöttek száma: törvényesen fi 990, nő 897, együtt 1887; kevesebb az előző évinél 154-gyel. Törvénytelen fi 135, nő 139, együtt 274; több az előző évinél 1-gyel. Született halva fi 41, nő 36, együtt 78; több az előző évinél 5-tel. A szülöttek összes száma 2239, a lélekszámnak 47,003-nak: 4.97-⁰/₁₀₀ (a múlt év-

ben 5.43%). A törvénytelenül szülöttek 274, a törvényesen szülötteknek 1887-nek 14.5%-a (mult évben 13.3%). A halva szülöttek 78, az összes szülötteknek, 2239-nek 3.48%-a (mult évben 3.20%).

A törvénytelen szülöttek legmagasabb százaléka van Nagyváradon 46.17 és M.-Telegden 44.12.

Törvénytelen születés nem volt Pap-Tamásiban és Pusztá-Ujlakon.

A szülöttek legnagyobb százaléka van Lessen 15.07 és F.-Vásárhelyen 10.5.

10) Meghaltak: fi 859, nő 868, együtt 1727; kevesebb a mult évinél 273 al. A meghaltak száma a népességnek 2.60%-a (a mult évben 4.03%). Öngyilkos fi 12, nő 2, együtt 14 (több a mult évinél 4-gyel). Halottak legnagyobb százaléka van Lessen 13.17 és Réven 6.98. Halottak legkisebb százaléka van Pusztá-Toldon 1.03 és H.-K. Pályiban 1.55.

11) Házasultak tisztán 352, vegyesen 66, együtt 418 pár; kevesebb a mult évinél 492-vel = 74-gyel. Házasultak a lélekszámnak 0.88%-a (mult évben 1.11) A vegyes házások a házasultaknak 15.08% (mult évben 13.02).

12) Áttértek 21 (a mult évben 22).

13) Kitértek 25 (a mult évben 18).

14) Tankötelesek 6—12 évig fi 2290, nő 2732, együtt 5722, (a mult évben 5414) Tankötelesek a népességnek 12.19%-a (a mult évben 11.50).

Iskolába járók fi 2883, nő 2642, együtt 5475. Iskolába járók a tanköteleseknek 95.69%-a (mult évben 96.14) Iskolát a tanköteles évek előtt elhagyottak fi 58, nő 59, együtt 117, (mult évben 93).

Az iskolát tanköteles évek előtt elhagyottak az összes tanköteleseknek 2.04%-a (mult évben 1.73).

Iskolázatlanok fi 63, nő 66, együtt 129 (mult évben 116) Iskolázatlanok a tanköteleseknek 2.20%-a (mult évben 2.14).

Iskola kötelesek legnagyobb %-a van Kis-Szántón 18.74 és Örvenden 18.69.

Iskola kötelesek legkisebb %-a van Nagyváradon 7.52 és Szalárdon 9.38.

Iskolából járók 100%-a van Élesd, Fugyi, Furta, Kovácsi, Kis-Szántó, Kis-Jenő, M.-Keresztes, Nyüved,

Örvend, Tamási, Pelbárhida, Pósalaka, P.-Ujlak és J.-Hodos iskoláiban.

Iskolábajárók legkisebb százaléka M.-Kakucson 60.00 és Lessen 66.66 %.

15. Tankötelesek 12—15 évig fi 938, nő 899, együtt 1837, (mult évben 1898.)

Tankötelesek a népességnek 3.69%-a (mult évben 4.01.)

Iskolába jár fi 626, nő 550, együtt 1176, (mult évben 1286.)

Iskolába jár a tanköteleseknek: 64.02 %-a (mult évben 67.75.)

Iskolába nem jár a fi 298, nő 363, együtt 661. (mult évben 612.)

Iskolába nem jár tanköteleseknek : 36.03%-a (mult évben 32.24.)

Ismétlő iskola nincsen 14 egyházban.

16. Konfirmáltatott fi 384, nő 344, együtt 728 (mult évben 699) Konfirmáltatott a népességnek 1.52%-a (mult évben 1.49). Konfirmáltatott a 12—15-ig tanköteleseknek 52.40%-a (mult évben 39%-a.)

A lelkek száma összesen több az 1890-ik évinél az anyaegyházakban 726-tal.

A lelkek száma összesen több az 1890-ik évinél a fiókegyházakban 533-mal.

A szülöttek száma kevesebb az 1890-ik évinél az anyaegyházakban 75-tel.

A meghaltak száma kevesebb az 1890-ik évinél az anyaegyházakban 273-mal.

A házasultak száma kevesebb az 1890-ik évinél az anyaegyházakban 74-gyel.

Áttértek száma kevesebb az 1890-ik évinél az anyaegyházakban 1-gyel.

Kitértek száma több az 1890-ik évinél 7-tel.

A 6—12 évig levő tankötelesek száma több az 1890 évinél 308-czal.

Az iskolábajárók száma több az 1890-ik évinél 270-nel.

A 12—15. évig tankötelesek száma kevesebb az 1890-ik évinél 61-gyel.

Iskolábajárók száma kevesebb az 1890. évinél 110-el. Konfirmáltak száma több az 1890. évinél 29-el.

II. Kegyes adományok.

Ártándon: többektől az egyházi hagyatéki pénztár javára s templom kerítéssel ellátására 77 frt 40 kr.

B.-Szt.-Márton: Törös Krisztina hagyománya 20 frt, többektől 9 frt 60 kr, együtt 29 frt 60 kr.

Biharon: egyesektől 12 frt, konfirmandus gyermekekről urasztalai terítékre 9 frt, összesen 21.

Borson: többektől 26 frt; urasztalára kenyeret és bort adtak Tolvaj Gáborné, Vas János, Bajusz Andrásné Hegyesi Lajos, Dömök Kálmán.

Bojton: Fekete Sára Lakatos Ferenczné 10 frt, Szabó Mária néhai Szabó Péternek menyecske leánya 10 frt az egyház szükségére összesen 20 frt.

Csatáron: Hagyományoztak meg nem nevezettek kályhára 10 frtot, urasztali kenyérre 1 frtot, Koma Mihály pedig a templom nyugoti karába új székeket készített 18 frtéért, összesen 29 frt.

Csőkmőn: néhai A. Nagy Bálint 100 frtot a hagyatéki pénztárnok többen az urasztalához kenyeret és bort 100 frt.

Élesden: Létai Lajosné 2 frt, Kálmán János, Kovács Ferencz, Tóth István, Tóth Péter, Kojántó István, Egri Nagy Ferencz, Egri Sándor, Nádasi Sándor, Bán Mihály id. Púsztai Mihály fél-fél véka búzát, Nagy István egynegyed véka búzát adtak a magtár részére (egy véka búzát 2 frtba számítva) összesen 23 frt.

Furtán: Elhaltak hagyománya 16 frt, orgonára 32 frt, iskolára 60 frt 61 kr, összesen 108 frt 61 kr.

H.-K.-Pályiban: toronytetőzési alapra 150 frt, harang jövedelemből 8 frt, összesen 158 frt.

H.-K.-Ujlakon: Templom építésre a lakosok által bevetett legelőből 446 frt 20 kr, harang alapra egyesektől 183 frt 33 kr; többen az urasztalához és körzethez diófát ajándékoztak; összesen 626 frt 53 kr.

Kis-Marjában: Egyházi adóalapra egy magát megnevezni nem akaró 50 frtot, Szász Jánosné 10 frt és 40 hold földet majd halála után; összesen 60 frt.

Kis Szántón: Szabó Zsigmond 2 frt; id. Kis Istvánné 5 frt, együtt 7 frt.

Lessen: Nváradon lakó ifj. Stépán István ág.

vallásu ifj. lessi földbirtokos az ev. ref. templomhoz tornyot építtetett 600 frt.

M e z ő - K e r e s z t e s e n : többektől 68 frt, S. Varga Bálint és neje harangra 1000 frt, összesen 1068 frt.

M e z ő - T e l e g d e n : Antal Klára r. kath. nő 5 frt, Pataki Mihály földmives 100 frt ; összesen 105 frt.

M e z ő - T e l k i b e n : Ingyen iskolai alapra Nagy Ferencz 1 frt 40 kr, Szabó Gyula tanító 50 kr, Gabos Áron izópallagi tanító 1 frt, összesen 2 frt 90 kr.

N a g y - K e r e k i b e n : néhai Gaál Imre volt lelkész özvegye Ónody Ágnes egy urasztalai terítőt ajándékozott 50 frt ; urasztali kenyeret és bort többen 18 frt értékben, Szabó Károly egy szoba kifestésére 8 frtot összesen 76 frt.

N a g y - S z á n t ó n : az urasztalára kenyeret és bort adtak többen 4 frt.

N y ü v e d e n : többen urasztali pohárra 31 frt.

Ö r v e n d e n : Pap Juliánna, Barabás János özvegye ingyen iskolázásra 20 frt.

P e l b á r t h i d á n : Kis-Marja város, Némethy Károly, Gálbory Sámuel, Antalóczy Adolfné sz. Tichy Ilona közbirtokosok egy koresma helyiséget iskolának adtak 500 frt, Rigó Ferencz nyüvedi földbirtokos 5 frt, összesen 505 frt.

P ó s a l a k á n : néhai Brachfeld Jakab alapítványból az iskolára 15 frt.

P u s z t a - T o l d o n : Tekintetes Jelencsik Istvánné urnő egy értékes szószék terítőt, P. Molnár Márton az urasztalához bort, néhai Puskár Gábor végrendeletében 1000 frtot Balogh Józsefné 7 véka buzát, melynek értéke 7 frt, összesen 1007 frt.

P u s z t a - U j l a k o n : néhai Brachfeld Jakab alapítványából az iskolára 15 frt.

P ü s p ö k i b e n : Urasztali bort adtak : Felvinczy Ferencz, özv. Szabó Imréné, Gyarmati Sándor, Bugyi Sándor, Kiss Gáspár, Vadászi Mihály.

S i t e r b e n : Néhai Piski István 5 frt, ifj. Nagy Andrásné 78 kr, Piski Károly 1 frt, özv. Molnár Istvánné 20 frt, ifj. Erdei Sándor 3 frt, Karácson József 5 frt ; összesen 34 frt 78 kr.

S z a l á r d o n : Orgona javításra Kékus István r.

kath. főszolgabíró 2 frt, Tóth László r. kath földes ur 10 frt, Bige György szolgabíró 1 frt, Király János és Bimbó Sándor presbyterek és Surányi Lajos ev. ref. lelkész 5—5 frtot; egyesek 35 frt 89 krt, összesen 65 frt 89 kr. Száldobágyon: Szebeni Dániel 5 frt, néhai Szebeni Bálintné örökösei 10 frt; összesen 15 frt.

Szent-Jánoson: Lukács Antal és Kakviz Mihály a templom lépcsőihez portland cementet és téglát ingyen adtak Sütő István építész ingyen készítette el a lépcsőket, pompa harangozás-ból 39 frt; keresztelő edényre 9 frt 38 kr; összesen 48 frt 83 kr.

Zsákán: Cs. Szücs Mihály 10 frt, Szilágyi Sándor 5 frt, M. Sárvári Mihály 10 frt; összesen 25 frt.

Váncsodon: Néhai Vass István özvegye 5 frt, Kovács Józsefné 2 frt, Hodossy László harangvételre hagyományozott 50 frtot temető alapra 100 frtot, a két összeg csak Hodossy Imre halála után fizettetik ki. Összesen 157 frt.

Kegyes adományok összege az egész egyházmegyében, 32 egyházban összesen 4994 frt 94 kr.

Több a múlt évinél 4809 frt 85 kr-nál 185 frt 09 krral.

III. Az egyházak rendezettsége.

Az egyházak általában kielégítő rendet tüntetnek fel, a gondnoki és másnemű számadások megvizsgáltattak, az észlelt hiányok pótlására az utasítás megadatott. A presbyteriumok ki vannak egészítve s határozataikat — az egyházi adók behajtására vonatkozók kivételével — végre is hajtadják.

Új építkezések és nagyobb épület javítások történtek:

1. Hegyköz Ujlakon templom és tanítólak épült	10,638.20 kr.
2. Nagyváradon Olasziban új lelkészlak	5,000.00 „
3. Furtán lelkészlak javított 138 frt 68 kr., a lelkész lakon istálló és sertés ól készült 784 frt 81 kr. két iskola javított 223 frt 49 kr költséggel; összesen	1,146.98 „
4. Hegyköz-Pályiban a tanilak átalakított	798.75 „

5. Pap-Tamásiban a templom belseje felszereltetett	700·00 kr.
6. Csökmőn több épület javításra fordítatott	448·71 „
7. Nagy-Szántón a leégett lelkészlak újból építettetett	600·00 „
8. M.-Keresztesen több épület javítottatott	236·70 „
9. B.-Szent-Mártonban a lelkészi lakon istálló készült	211·57 „
10. Borson a fitanítói lakon főző szoba és kamara, a leánytanítói lakon kamara és sertés ól készítettetett	200·00 „
11. Bojton a fi-iskola egészen kijavítottatott	200·00 „
12. Darvason a lelkészlak és iskola javítása került	157·80 „
13. Szentjánoson lelkészlak javítása s új kerítés	86·98 „
14. Váncsodon a leányiskola javítása	84·00 „
Összesen	20,509·69 kr.

E czímen több adatott ki a mult évi összegnél 16089 frt 29 krajczárnál 4420 frt 40 krajczárral.

Tanügyi bizottsági jelentés.

Az 1890/1 tanévről egyházmegyénk tanügyére vonatkozólag a következőket van szerencsénk előterjeszteni:

Van egyházmegyénkben 38 egyházban 54 ev. ref. egész elemi iskola. Három egyházban: Nagyvárad, Jákóhodos, M.-Telegd — az iskolák mind, Élesden a leány iskola községiek, Körözs-Nagyréven és a Nagytótfalui leány egyházban államiak.

Az 54 elemi iskolából I—III. osztályu 2, I—IV. osztályu 3, I—V. osztályu 14; I—VI. osztályu: 35.

Tantermek száma 62. Működő tanítók: lelkésztanító 5, rendes fitanító 50, ideiglenes tanító 4, segédtanító 1, rendes nőtanító 3, összesen 63.

A tanítók közül I. osztályt oktat 2, II. osztályt 8, III. osztályt 4, IV. osztályt 11, V. osztályt 13, VI. osztályt 25.

Csak fiukat tanít 20, csak leányokat 17, fiukat és leányokat 26.

Képesítve van mint lelkésztanító 5, oklevéllel 28, igazolvánnyal 26, kibocsátvánnyal 4.

Állandósított tanító van 58, ideiglenes 4, segéd 1.

Az egyházkerület B) tanterve szerint tanít 23, C) tanterv szerint 40 tanító.

Tanészközökkel felszerelve van kellően 42, hiányosan 20 iskola

Mulasztás volt tetemes 40, kevés 23 iskolában.

Az iskolában felmutatott eredmény általában jónak mondható. Az iskola nem volt megvizsgálható Fugyiban és Fugyi-Vásárhelyen mivel sem a körlátogatás sem az egyházlátogatás alkalmával a lelkésztanító nem volt jelen és az iskolában a tanítás szünetelt.

Kitűnő eredményt mutattak fel iskoláikban Engi Ferencz ártándi, Kiss Lajos csökmői, Telegdy Károly h.-k-pályi-i, Barcsay Károly zsákai, Farkas Elek marjai, Beksy Zira m.-keresztesi, Albisi Katalin és Grosz Janka püspök-i, Nemes Balázs furtai, Kató István szentjánosi, Varga Béla bihari és Kovács Gábor m.-keresztesi tanítók.

Dicséretes eredménnyel működött 19, elegendően 17, kielégítően 15 tanító.

Ugy a kör, mint az egyházlátogatók által sürgős javításra várakozó hibáknak találtattak a következők:

Csatárban a növendékek csak 8—9 éves korukban adatnak iskolába és így a 6 évi iskola kötelezettségnek elég nem tétetik. Kakueson, Vásárhelyen a mulasztások száma felette sok. A községi előljáróság a mulasztásokért nem büntet. A folytonos mulasztás miatt rendszeres iskoláztatás nincs. Általában a tetemes mulasztások oka legtöbb iskolában onnan van, hogy az iskolai mulasztások a polgári hatóságok által nem büntettetnek.

Kelt M.-Keresztes 1891. szept. 1. Szigeti Elek t. b. elnök, Kovács Gábor tan. biz. jegyző.

Tisztelettel beterjeszti

Nagy-Kerekiben, 1891. aug. 25-én

Szabó Károly,
esperes.

A nagy gonddal egybeállított jelentésnek egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vételét a közgyűlés elrendeli; az abban jelzett intézkedéseket általában helyeslőleg tudomásul veszi; azonban azon intézkedést, mely szerint a h.-k.-

ujlaki egyháznak felhatalmazás adatott arra, hogy Schiffer József rom. kath. vallásu, bár áttérését határozottan ígérő s jeles oklevéllel bíró tanító ideiglenes minőségű segéd tanítóul alkalmaztassék — nem helyeselheti.

Stepán István ág. ev. vallásu birtokosnak azon alkalomból, hogy a lessi templomphoz torony építésre 600 frtot adott, buzgó áldozatkészségből eredő cselekményeért meleg köszönetet mond.

A fugyi-vásárhelyi iskolaügy megvizsgálására, hogy minő okok működnek közre arra, hogy ott állandóan iskolázás nem gyakoroltatik — Bíró János és Hegyessy Márton tanácsbírók kiküldetnek, jelentésök a jövő gyűlésre elváratván.

Felkéretik esperes ur, hogy a csatári egyházközségben gyakorlatban levő azon törvényellenes eljárásról, mely szerint ott a gyermekek nem a hat életév betöltésekor, hanem 8 vagy 9 éves korukban adatnak iskolába, a mennyiben szükségesnek látná, előleges vizsgálat után intézkedjék, miről jegyzőkönyvi kivonaton Stépán István, továbbá Bíró János, Hegyessy Márton és az esperes értesítendők.

102. szám. Olvastatott az állandó szavazatbontó bizottságnak Nváradon 1891. július hó 2-ikán felvett jegyzőkönyve, mely szerint az esperesileg elrendelt szavazás alapján, a világi tanácsbíróságra szavazattöbbséggel (22 szavazattal) Miskolezy Árpád egyházmegyei jegyző választatott el; a többi szavazat K. Nagy Sándor törvényszéki bíró (4 szavazat), Rácz Mihály egyházmegyei jegyző (4 szavazat), Csapó Dezső, Bartos Gyula (2—2 szavazat) Deli Imre, Telegdi József, Zatureczky Albert és Rigó Ferencz (1—1 szavazat) egyháztagok között oszlottak meg. A p.-toldi és p.-ujlaki egyházak szavazatot nem küldtek.

A szavazás eredményét örvendetes tudomásul vevén a közgyűlés felhívja Miskolezy Árpád elválasztott tanácsbíró a hivatali eskü letételére, mit is az elválasztott készséggel megtevén, a közgyűlés jó kívánatai között hivatalát elfoglalja.

A p.-toldi és p.-ujlaki egyházak szavazatukat nem gyakorolván, a szokásos 1—1 frt birságnak közpénztárba fizetésére utasítottak, miről a p.-toldi és p.-ujlaki egyházak s a közpénztárnok végzésileg értesítendőek.

103. szám. Olvastatott az állandó szavazatbontó bizottságnak Nagyváradon 1891. Aug. 4-én felvett jegyzőkönyve a zsinati képviselők választása tárgyában, melyből kitűnik, hogy a bihari egyházmegye egyházközségei képviselésére rendes képviselőkül egyhangulag Szabó Károly esperes és Ritoók Zsigmond gondnok; pótképviselőkül szavazattöbbséggel Biró János és Kiss Elek tanácsbírák választottak meg; a pótképviselőkre adott szavazatokból Csillag Lajosra 3, Csák Mátéra, Nádudvari Lajosra, Szemes Lászlóra, Séra Ferenczre és Szigeti Elekre 1—1; Hegyessy Mártonra és Papszász Károlyra 8—8, Mezey Mihályra 2, Miskolczy Árpádra és Rigó Ferenczre 1—1 szavazat esvén.

A szavazás eredményét a közgyűlés örvendetes tudomásul veszi és miután a választás eredménye az esperesi hivatal által már a püspöki hivatalhoz bejelentetett, további intézkedés szüksége e tárgyban nem forog fen.

104. szám. Olvastatott a fugyi-i lelkész-tanítói állás betöltése alkalmából felvett választási jegyzőkönyv, mely szerint a három jelölt, ugymint Sárközi Ignác p.-darvasi lelkész-tanító, Kálmán Béla nyüvedi időközi lelkész és Doma Gyula csökmői időközi lelkész és tanító közül Doma Gyula közfelkiáltással lelkész-tanítóul elválasztatott.

Miután a szabályszerűen történt választás ellen kifogással senki sem élt s a választó egyházközség esperesi beleegyezvényt is nyert a megválasztott meghívására — a választást az egyházmegyei közgyűlés tudomásul veszi; Doma Gyulát a fugyi-i lelkésztanítói állásban megerősítik, felhíván ugy megválasztottat, mint a választó egyházközséget a szabályszerű kibocsátási díjnak közpénztárba leendő lefizetésére. Miről Doma Gyula lelkész-tanító, a fugyi-i egy-

házközség és Nádudvari Lajos közpénztárnok értesítettnek.

105. szám. Olvastatott a csökmői egyház kérvénye, melyben az egyházmegye 49—1891. sz. végzésével templomépítésre engedélyezett 12,500 frt kölcsönének 17,624 frtra felemelhetését azon alapon kérelmezi, mert az építkezés megkezdése után a templom régi falazata annyira megrongáltnak találtatott, hogy a vállalkozó arra a tervezett 285 cmter új falazat felrakását veszélyesnek találja s az építkezés tartósságáért ez okból felelősséget vállalni nem hajlandó; minek folytán a templom egész falazatának újból rakása vált szükségessé.

Mellékelve vannak a szükséges egyháztanácsi és egyházközségi közgyűlési jegyzőkönyvek, továbbá az építési rajzok és újabb költségvetés.

A közgyűlés a csökmői egyház kérelmét meghallgatja s felhozott indokai alapján a 12500 frt kölcsönnek 17,624 frtra felemelését s 15 év alatti törlesztését engedélyezi, miről a csökmői egyházközség értesítettik; s egyszersmind jóváhagyás végett a 49—1891. sz. végzéssel az egyházkerületre felterjesztetik.

106. szám. Felvétellett a nagyszántói egyház kérvénye, melyben a leégett lelkészlak felépíthetésére szükséges 300 frtnak az egyháztagokra általa megállapított kulcs szerinti kivetésnek jóváhagyását s míg ez eként kivetett összeg begyűlne, annak az egyházmegyei gyámoldai pénztárból kölcsön vehetését utólagosan kérelmezi.

Mellékletben vannak a kérvényt támogató egyháztanácsi és egyházközségi közgyűlési határozatok s azon rovatos iv, mely a kivetett 300 frtnak az egyháztagok közt miként lett felosztását tünteti elő. Kapcsolatban felvételtek Pap Márton és Gombos Sándor egyháztagok fellebbezései, melyekben a rájuk kivetett összegeknek lejjebb szállítását s méltányosabb fizetési osztályba soroztatásukat kérik.

Miután a szántói egyház eleget tett az egyházmegye 45—1891. sz. határozatának, a lelkészlak felépítéséhez szükségelt 300 frt beszerzésére vonatkozólag a most beterjesztett egyháztanácsi és egyházközségi közgyűlési ha-

tározatok alapján készített kivetési lajstromot a közgyűlés jóváhagyja s illetőleg míg az itt jelzett összeg beszédhető lesz — annak az egyházmegyei gyámoldai pénztárból kölcsön vevését engedélyezi.

Felebbező Pap Márton és Gombos Sándor egyháztagokat pedig, — mert a nyert felvilágosítások után arról győződött meg az egyházmegyei közgyűlés, hogy rájuk is méltányosan történt a kivetés — kérelmökkel elutasítja. Miről felfolyamodók a nagyszántói egyháztanács utján értesíttetnek s egyszersmind felsőbb jóváhagyás végett a 45—1891. e. megyei határozat kapcsán az egyházkerületre felterjesztetik.

107. szám. Olvastatott p-ujlaki lelkész Szokolay József és Gere Miklós ev. ref. tanító felebbezése a p-ujlaki ev. ref. egyháznak a lelkész és tanítói díjlevélben kötelezett egy, és egy fél kanta must járandóság megváltása ügyében az 1891. áprilisi egyházmegyei közgyűlés 51. számú végzéséhez képest hozott egyháztanácsulási azon határozat ellenében, mely szerint az egyház a tanítói járandóságot illetőleg egy kanta must helyett egy véka jó minőségű, jól tetejesen rakott csöves tengerit ajánl fizetni; a felebbezési kérvényben felhozott azon ok alapján, hogy az által a külömben is csekély tanítói jövedelem nagy csunkulást szenvedne, a mennyiben a felajánlott tengeri ára 40 - 60 kr közt váltakozik addig, míg egy kanta must p. u. az 1890-ik évben is bár igen leszállított árban 80 kr-ával váltatott meg.

Tekintettel arra, hogy noha a lelkészi és tanítói díjlevelek alapján minden szőlős gazda köteles a lelkésznek egy egész és a tanítónak egy félkanta mustot és ezen felül a tanítónak minden gyermekért egy kanta mustot fizetni, de a fizetési kötelezettség a phylloxera pusztítása miatt ezentul nagy részben teljesíthetetlen leend, egyházmegyéink a must megváltását már a tavaszi közgyűlésen is engedélyezte. Miután azonban a belhivatalnokok és az egyház között a megváltásra nézve határozott megállapodás nem történt, sőt a felajánlott véka tengeri és

kanta must értéke felől is ez alkalommal helyes véleményt nem alkothat, nem lehetvén akár egyik, akár másik terményre vonatkozólag csak egy évi árt venni szabályozóul — egy bizottságot küld ki, mely lehetőleg kísérelje meg az egyház és belhivatalnokai között e téren az egyezséget s ha ez esetleg nem sikerülne, a mult 10 év alatti árak figyelembe vétele után igyekezzék a kötelezett must és ajánlott tengeri árak között a legméltányosabb megváltási árat kimutatni s ide vonatkozó jelentését a legközelebbi gyűlésre beterjeszteni. Bizottsági tagokul Biró János és Kiss Elek tanácsbírók küldetvén ki. Miről egyház, belhivatalnokok és küldöttség végzésileg értesítendő.

108. szám. Lengyel Károly csatári fitanító hivatkozván arra, hogy a tanítói oklevél megszerzésére nyert egy évi idő haladék tartama alatt az osztály és képesítő vizsgálatokat le nem tehetette — újabb egy évi időhaladékot kér.

Folyamodó kérelme indokai alapján megadatik, a szükséges vizsgák letevésére 1892. szeptemberig idő engedtetik.

Az ezen ügygyel kapcsolatosan a csatári lelkes által fentebb nevezett tanító ellen benyújtott vád azonban itt nem tárgyalatik, hanem illetékes helyére esperes urhoz további intézkedés végett áttétetik.

Miről Lengyel Károly tanító végzésileg értesítettik.

109. szám. A nagykeréki-i ev. ref. egyház azon okok alapján, hogy a néhai Kis Lajos leánytanító halálával megürült leánytanítói állomást az iskolai épület rozzantsága és szűk volta és a tanítói fizetés csekély voltával szemben az egyházközség szegénysége s a gyűlekezet tagjainak nagy megterheltetése miatt — betölteni nem tudta és nem tudja, azon kérelemmel járul egyházmegyénkhez, miszerint engedje meg, hogy e leányiskolát ideiglenesen beszüntethesse, azon feltétellel, hogy az ezen iskola fentartására szánt csekély javakat, a szünetelés ideje alatt, ugyanezen célra kamatoztatja.

A kérelemnek egyházmegyénk elvi szem-

pontból helyet ad azon utasítással azonban, hogy mindaddig, míg az ilyen esetben iskola felállítására kötelezett polgári község iskoláját fel nem állithatja — az egyházközség gondoskodjék a leányok taníttatásáról, ha pedig e kötelezettsége alól a községi iskola felállítása után felmentetik; a tanítói javadalom a leányiskola czéljára tőkésíttessék. Mely határozat felsőbb jóváhagyás végett az egyházkerületre felterjesztetik.

110. szám. A kakucsi ev. ref. egyház a bemutatott költségvetés, szerződés, egyháztanácsai és egyházközségi végzések alapján egy 11 öles hosszú és 3 öles széles iskolai épület emelhetésére az egyházmegyétől engedélyt, s az itt felmerült költségek fedezésére 589 frt 80 kr segélyt kér az országos közalaphól.

Az építkezési engedély megadatik, tekintve azonban, hogy az egyház maga erején e nagyon is szükséges építkezést keresztül nem viheti, sem semmi más segély forrás rendelkezésére nem áll, a kért 589 frt 80 krajczárnyi segélyre ajánlatik.

111. szám. A csatári ev. ref. egyház, egyháztanácsilag és közgyűlésileg elfogadott költségvetése alapján lelkészlak javítására; fitanítói lak és iskola javítására s bővítésére és leánytanítói lak és iskola javítására építkezési engedélyt és 562 forint közalapi segélyre ajánlást kér.

A czélba vett építkezésekre az engedély a bemutatott okmányok alapján megadatik s tekintve, hogy az 1462 frt 42 krajczárba kerülő építkezésre az egyház 900 forintot ad, holott főjövödelmi forrása a szőlő a phyloxera által elpusztított, s tekintve továbbá, hogy az egyház még segélyt soha nem kért, a most kért 562 frt domesztikai segélyre ajánlatik.

112. szám A fugyi-i ev. ref. egyház egyháztanácsilag és közgyűlésileg elfogadott költségvetése alapján egy főként lelkészlak bővítésére szolgáló melléképület emelhetésére kér engedélyt s a közalaphól 220 frtnyi segélyt.

Tekintve, hogy a folyamodó egyház eddigi lelkészlaka, az egyszobából szabad konyhából

és kamarából álló épület lelkézlaknak alig tekinthető s használható, holott régi s immár segélyezéssel kijavított temploma mellett, idegen felekezetű s nemzetiségű falvak szomszédságában, egy magyar ref. lelkészre — ki mint ilyen ugyyszólván missziót is teljesít, nagy szükség van, a lelkézlak használhatóvá tétele szükségesnek ítéltetik s az e célra kért 220 frtnyi segélyre folyamodó egyház ajánltatik.

113. szám. Nánássy Imre m.-telki-i lelkész tűzvész által okozott káraitra hivatkozással 250 forintnyi segélyt kér a közalaptól.

Tekintve, hogy folyamodó lelkésznek ez évi minden terménye f. évi aug. 16-kán tűzvész által elpusztított, nem csak de az övével együtt egyháza-é is, úgy hogy lelkésznek mintegy hatszáz forintnyi kára lett, a kért 250 frtnyi segélyre ajánltatik, annyival inkább, mivel ezt csak is ez évre kéri, és eddig sem ő, sem egyháza semmiféle segélyért nem is folyamodott, sőt az egyház épen a közalapra a múlt 9 év alatt 473 frt 63 krt szállított.

114. szám. Olvastatott Juhász András és Géczi Ferencz k. nagy révi lakosok kérvénye, melyben magukat az egyházi adózás alól felmentetni kérik.

Miután az egyházi adó elleni felszólamlások nem az egyházmegyére, de az egyháztanácsülés elébe terjesztendők, e kérvény azzal adatik vissza folyamodóknak, hogy azzal egyházuk presbyteriumához forduljanak. Miről folyamodók végzésileg értesíttetnek.

115. szám. A lelkészjelölő bizottság működési időtartama lejárván, esperes újabb választásra hívja fel a közgyűlést, azon figyelmeztetéssel, hogy sorrend szerint ezuttal két egyházi s egy világi rendes, egy egyházi, két világi póttagra történik a szavazás.

A szavazás azonnal elrendeltetvén, szavazatszedő bizottsági tagokul dr. Fazekas Imre ügyész elnöklete alatt Csák Máté és Major Gyula lelkészek küldettek ki. Kik is küldetésökben eljárván jelentik, hogy a beadott 23

szavazat közül lelkészjelölői rendes tagságra : Biró János 19, Nádudvari Lajos 12, Kiss Elek 11, Csillag Lajos 9, Hegyesi Márton 7, Mezey Mihály 5, Szigeti Elek 4 és Szemes László 2 szavazatot; póttagokul : Mezey Mihály 13, Csillag Lajos 12, Kiss Elek 10, Miskolczy Árpád 10, Pappszász Károly 7, Szigeti Elek 5, Szemes László 5, Hegyesi Márton 5, Nádudvari Lajos és Fazekas Imre 1—1 szavazatot nyervén, a közgyűlés azon előleges megállapodásához képest, hogy a viszonylagosan legtöbb szavazatot nyerők leendenek a megválasztottak — rendes jelölőkül : Biró János, Nádudvari Lajos és Kiss Elek ; — póttagokul : Mezey Mihály, Miskolczy Árpád és Csillag Lajos tanácsbírókat jelenti ki; miről nevezettek végzésileg értesítendőek.

116. szám. Olvastatott Lukács János m. - telki-i főbíró kérvénye, melyben arról kér felvilágosítást, hogy vajjon a m -telki-i belhivatalnokok tartoznak-e a községre kivetett legelő adóhoz, a többi lakosokkal arányban járulni, vagy nem? s ezzel kapcsolatosan olvastattak a f. évi áprilisi közgyűlés 54. sz. határozatában bekért s be-terjesztett levéltári adatok.

A bemutatott okmányokból kitűnőleg a legelő adót belhivatalnokok fizetni csakugyan kötelezve vannak, de az okmányokból egyszersmind kitűnik az is, hogy M.-Telkiben a belhivatalnokok használatára szolgáló legelő részlet a közösből már egyszer ki volt hasítva, melynek visszacsatolása az egyházmegye tudta s beleegyezése nélkül történt, tehát a legelő illetmények ezután is külön kimutatandók lesznek. Egyébiránt ezen ügynek szabatosabb rendezése tekintetéből Dr. Fazekas Imre egyházmegyei ügyész, az okmányok kiadása mellett azzal bizatik meg, hogy fentebbi határozatunkat figyelembe véve, a m.-telki-i lelkészt, tanítót és presbyteriumot meghallgatván adjon idevonatkozólag a jövő gyűlésre véleményes jelentést. Miről Lukács János kérvényező és dr. Fazekas Imre egyházmegyei ügyész végzésileg értesítendőek.

117. szám. Ács Endre m.-kakuesi lelkész kérvénye az ottani temető tulajdonjogának megállapítása iránt.

A kérvény, valamint a hozzá csatolt te-lekkönyvi másolat kiadatik az ügyésznek, hogy arra vonatkozólag terjesszen ide véleményes jelentést.

Miről dr. Fazekas Imre egyházmegyei ügyész végzésileg értesítettik.

118. szám. Józsa Gábor pósalakai ev. ref. lelkész kérvénye a gyámoldai pénztárral szemben fennálló 15 forint feljövédelmi többlettartozás s annak kamatai elen-gedése s illetőleg fizetése alóli fölmentése tárgyában.

Folyamodó kérvényét az egyházmegye ez alkalommal sem tartja teljesíthetőnek, ha-nem továbbra is ragaszkodik az ezen ügyben 911—890. sz. alatt hozott határozatához. Miről folyamodó Józsa Gábor ev. ref. lelkész, va-la-mint gyámoldai pénztárnok végzésileg értesítetnek.

119. szám. A nagyvárad-i ev. ref. egyház kérvé-nye, melyben a lelkészlak kibővítési tervét jóváhagyni kéri.

Mivel a nagyvárad-ujvárosi lelkészlak be-mutatott terv szerinti kibővítésének szükséges-ségét az egyházmegyei közgyűlés igazoltnak látja s egyébként is a kibővítésre vonatkozó határozatok úgy az egyháztanács, valamint egy-házközség részéről a szabályok megtartásával hozattak : ennél fogva az említett lelkészlak czélba vett kibővítésére a kért engedélyt ezen-nel megadja.

Miről a nagyvárad-i egyháztanács a vonat-kozó iratok kiadása mellett végzésileg értesítetk.

120. szám. A berettyó-szent-mártoni ev. ref. egy-ház kérvénye, melyben egy új iskola felépítésének tervét jóváhagyni kéri.

A berettyó-szent mártóni ev. ref. egyház-községnek megengedtetik, hogy a bemutatott terv és költségelőirányzat szerint, illetőleg a csatolt szerződésben foglalt föltételek mellett egy

új iskolát építtethessen s az építés költségeit a szabályszerint hozott határozatok értelmében szerződésbe foglalt módozat szerint fizethesse.

Miről a berettyó-szent-mártoni ev. ref. egyháztanács a szükséges iratok visszaadása mellett végzésileg értesítettik, egyszersmind ez ügy jóváhagyásvégezt az egyházkerülethez fölterjesztetik.

121. szám. A váncsodi ev. ref. egyháztanács f. évi május hó 31-iki közgyűlése jegyzőkönyvének 6-ik számú végzését, mely szerint Eröss Károly ideiglenes tanító állandó tanítónak elválasztatott, beterjeszti.

Tudomásul vétetvén Eröss Károly állandó tanítóul történt megválasztása — a mennyiben tanítói oklevéllel bír — ezennel megerősítettik s egyház és tanító a szokásos díjak lefizetésére felhivatnak.

Miről az egyháztanács, valamint közpénztáros és tanító végzésileg értesítettnek.

122. szám. Esperes bejelenti, hogy a körös-nagyrévi ideiglenes körlelkésszégre meghirdetett pályázat folytán, említett állomásra 4 egyén jelentkezett: és pedig Karácsony Imre nagyváradi segédlelkész, Kálmán Béla nyüvedi időközi lelkész, Dávid Gyula okányi és Cz. Nagy Mihály turi segédlelkészek. Felhívja az egyházmegyét, a főtiszteletű püspök ur hozzá intézett leirata értelmében, hogy a tanácsbirói kart az ezek közül leendő választással bizza meg; minek folytán a tanácsbirói kar 6 szavazattal 3 ellen Karácsony Imrét megválasztja. Megjegyeztetik, miszerint Cz. Nagy Mihály nem mutatván lelkészképeségi bizonyítványait, választás alá nem bocsáttatott.

A bejelentett eredményt tudomásul veszi az egyházmegyei közgyűlés s megbizza esperest, hogy megválasztott lelkész megerősítését a méltóságos püspök urnál eszközölje ki.

123. szám. Végül a jegyzőkönyvek hitelesítésére kiküldetnek:

Ritoók Zsigmond gondnok, Csák Máté, Sullyok István, Hegyesi Márton és Miskolczy Árpád.
A 99. számtól a 107. számig jegyzette Zsigmond Ferencz.
A 107. " 117. " " Csák Máté.
A 117. " a 123. " " Rác Mihály.

A bihari ev. ref. egyházmegyei bíróság
1891. évi szeptember hó 2-án Nagy-
váradon tartott ülésének

J E G Y Z Ő K Ö N Y V E,

Jelenvoltak:

Szabó Károly esperes és Ritóó Zsigmond egyházmegyei gondnok társ-elnöksége alatt: Szemes László, Biró János, Szigeti Elek egyházi; Miskolczy Árpád világi tanácsbírák és Rácz Mihály egyházmegyei világi jegyzők.

Világi elnök a bíróság ülését az egyházmegyei közgyűlés színe előtt megnyitván, jelzi, hogy a bírósági ülés tárgyát a Nyüveden, folyó évi ápril hó 12-én megejtett lelkészválasztás alkalmával Bélteky Géza nagyváradai segédlelkésznek 56 szavazattal Tóth Albert bihari segédlelkész 35 szavazata ellen történt megválasztása ügyében Rigó Ferencz és társai által a törvényes határidőn belől beadott felebbezés fogja képezni; mely után Szigeti Elek egyházi tanácsbíró, az ezen ügyben folyó évi május hó 9-én 701—891. szám alatt kelt megbizással kiküldött vizsgáló bizottság által beszerzett adatokat részletesen ismerteti. Ezek illetőleg a Rigó Ferencz és társai nyüvedi lakosok által beadott felebbezés szerint a választás megsemmisítése azon okokból kéretik, mert:

1. A törvény 195. §-a ellenére 4 oly egyén is bevétetett a választók névjegyzékébe, a kik — bár egyházi adót fizetnek, de másnak eselédei levén — nem önállóak;

2. mert özvegy Gönczi Sándorné, bár egyházi adóját 1889—90. évről lefizette, a választók közül kihagyott;

3. mert Laczó János, bár 1891. ujévkor lett nyüvedi lakos s így egyházi adót sem fizethetett, mégis a választók névsorába törvényellenesen felvétetett;

4. mert Tőzsér János néven Tőcsér János szavazott le;

5. mert 21, névleg is elősorolt szavazó a legnagyobb

erkölessi kényszer és fenyegetéssel vétetett arra, hogy Bélteky Gézára szavazzon ;

6. mert Magyar Gábor vajdai ref. lelkész házról-házra járt, korteskedett, anyagi károsítással is fenyegetve azokat, kik Béltekyre nem szavaznak ;

7. mert Magyar Gyula megyei írnok kijelentette, hogy családja mindent elkövet Tóth Albert ellen, Rigó Ferenczet azzal vádolván, hogy Tóth Albert érdekében a jelölő bizottságot lepénzelte ;

8. mert Magyar László nváradi egyházi s Bihari Zsigmond nyüvedi lakos 5—5 forintot ígértek Bélteky szavazóinak ;

9. mert Szücs Endre tanító feles-föld elvonással fenyegetőzött ;

10. mert Ur Gáspár 20 szekér homok és 4 marha legelőért árusította el szavazatát, mert végezetre az ekként erkölessi kényszerbe juttatott választókat a választás reggelén ifju Gálbory Sámuel házról-házra feljárta, a más névvel jegyzett szavazatlapokat elszedve ujakat osztott ki s a választókat egy udvarba tereltette s ott tartotta templomba menetelig s ott is befolyásolta, mi ellen Rigó Ferencz felszólalással élt, a választás vezetőitől a nem választó idegenek eltávolítását, vagy a templom belterületén egy szabad hely kijelölését kérvén, hol a választók ujonnan irandó szavazat-lapjaik által befolyástól menten lehessenek s hogy érvényeseknek csakis az ujonnan irandó szavazatlapok tekintessenek sat.

Előterjeszti előadó továbbá, hogy a folyó évi május hó 18-án felvett vizsgálati jegyzőkönyv végén foglalt azon elhatározását a vizsgáló küldöttségnek, miszerint felebbezők részéről emelt azon ohajtást, hogy őket magukat, valamint Rigó Ferencz cselédeit : Pántya Lőrincz-nét, Papp Virágot, Sáfrán Károlyt és az egyik felebbező Farkas Péter nejét bizonyos ténykörülmények igazolására, mint tanukat hallgassa ki: ez nem teljesítette — mi ellen Rigó Ferencz felebbező és illetve társai felebbezést jelentettek be.

A vizsgálati jegyzőkönyv, valamint a vizsgálatra kiküldöttek véleményes jelentésének felolvasása után világi elnök figyelmezteti a netalán jelenlevő panaszlottakat, hogy ha van valami szóbeli előadni valójok, azt jo-

gukban van most is előterjeszteni ; mire Rigó Ferencz röviden érinti, hogy minő erkölcsi és anyagi kényszerek alatt történt a választás, kijelentvén egyébiránt, hogy az ügy elbírálását nyugodt lélekkel bocsátja a bíróság elé s bizik ennek pártatlan igazságosságában.

Ezek után az ügyben nem érdekelt egyházi és világi tanácsbírákból megalakult s fentebb elősorolt tagokból álló bíróság, visszavonulván az egyházi törvénykezési rendtartásban előirt alakiságok megtartásával következőleg

ítélt:

Mindenekelőtt az egyházmegyei kiküldöttek azon elhatározását, miszerint a felebbezők részéről emelt amaz óhaj, hogy ők maguk, valamint Rigó Ferencz cselédei, nemkülönben egyik felebbező neje bizonyos ténykörülményekre hallgattassanak ki — megtagadtatott : a bíróság helyesli, illetőleg a küldöttség elhatározását jóváhagyja, még pedig azon okból, mivel a vádlók egyszersmind tanuk nem lehetnek ; nem lehetett tanukul elfogadni sem Rigó Ferencz cselédeit, sem pedig egyik felebbező Farkas Péter nejét sem, amazok egyike vádló cselédjei lévén, nem függetlenek, emennél pedig figyelembe kellett venni, hogy egyik felebbező neje, s mint ilyen, érdekelt félhez tartozó.

A mi a választás megsemmisítése iránt beadott felebbezést illeti, annak a bíróság helyt nem ad, hanem a megejtett választást helyben hagyja s panaszosokat 35 frt 60 krajczár vizsgálati költség egyetemleges megfizetésében elmarasztalja.

indokok:

Helyben kellett hagyni a Nyüveden folyó évi ápril hó 12-én megejtett lelkészválasztáson Tóth Albert bihari segédlelkész 35 szavazata ellen 56 szavazattal, tehát általános többséggel megválasztott Bélteky Géza nagyvárad-i segédlelkésznek nyüvedi lelkészszé történt megválasztását azért, mert :

a vizsgálat adataival, illetve felhívott egyének beismerésével igazolva lett azon körülmény, hogy Mike Gábor, Lovas Gáspár, Erdős Sándor, Kulesár József ugyan régibb idő óta, de mindnyájan a folyó évi január hó 1-ő napja óta szolgálnak ifju Gálbory Sámuelnél mint cselédek s a lelkészválasztáshoz készített szavazási névjegy-

zékbe fel voltak véve. Cselédi minőségük szavazatjoguk gyakorlása tekintetében figyelembe nem jöhet, mivel az egyházi törvények 195. §-a a választásnál csak családi önállóságot feltételez, már pedig e tekintetben említett választók ellen kifogás nem emeltetett, annál kevésbé bizonyítottatott ;

mert a Tölcsér, saját bemondása szerint Tőzsér János szavazására nézve felhozott ama kifogás, hogy a szavazók névjegyzékébe felvett Tölcsér János helyett Tőzsér János szavazott, alaptalan állításnak bizonyult, mivel ezen egyházközségi tagnál csak a vezeték névnek kimondásában követtetik el azon tévedés, hogy némelyek Tölcsérnek, mások Tőzsérnek hangoztatják, eredetileg pedig Tősirnek nevezik ; minthogy pedig hasonló nevű egyén több nincs a községben s egyházközségi tag, törvényes alapon vétetett fel a szavazók névjegyzékébe, így szavazati jogával törvényesen élhetett ;

mert az özvegy Gönczy Sándorné mellett használt azon állítás, mintha a szavazók névjegyzékéből jogtalanul hagyatott volna ki, nem bizonyult igaznak, mivel nevezett előző évi egyházi tartozását a választás előtt csak 4 nappal, ápril 8-án fizette ki, tehát a névjegyzékéből történt kihagyása törvény értelmében történt ;

mert a Laczó Jánosra nézve felhozott azon állítás sem nyert beigazodást, mintha ő a szavazók névjegyzékébe törvényellenesen vétetett volna fel, mivel abba fölvéve nincs is, az sem igazoltatott, hogy leszavazott.

A felebbezésben több egyén van megnevezve, kik állítólag feles, vagy harmados földek elvételével, vagy ilyen földek nem adásával lettek fenyegetve, ha Béltéklyre nem szavaztak. Megnevezett egyének közül ifju Keresztesi József, Gönczi Sándor, ifju Farkas Gáspár, Szőrös Sándor állítják, miszerint őket ifju Gálbory Sámuel fenyegette a fentebb elmondottakkal ; azonban az ifju Gálbory Sámuel tagadásával szemben ezen vádak beigazolására semmi bizonyíték sem hozatott fel. A Nagy Lajossal szemben használt állításokra felhívott tanuk pedig határozottan igazolták, miszerint őket Nagy Lajos nem fenyegette ;

mert a felebbezők kívánsága folytán azon körülményre kihallgatott tanuk, miszerint Bernát Sándor, Bernát Fe-

rencz és Oláh Károly nem vallottak igazat, midőn azt mondták hogy őket ifju Gálbory Sámuel a harmados, vagy feles földek elvételével nem fenyegette: Kun Miklós, Farkas Mihály és Kis János, kik a vizsgálati jegyzőkönyvhöz csatolt tanuvallomási jegyzőkönyv adatai szerint azt mondták, hogy előttük Bernát Sándor, Bernát Ferencz és Oláh Károly kinyilvánították, miszerint ifju Gálbory Sámuel fenyegette őket, hogyha Béteky Gézára nem szavaznak nem ad nekik tengeri földet és kaszálót; azonban ezen külön egyénekről, külön tanuk által állított vádak az ifju Gálbory Sámuel és a Bernát Sándor, Bernát Ferencz és Oláh Károly határozott tagadásaikkal megegyezve lettek; az ilyenmü vádokra vonatkozólag kihallgatott többi egyének pedig a vád tagadása mellett határozottan állították, hogy meggyőződésök által vezetve; szavaztak Béteky Gézára; kettő meg éppen azt mondta, hogy a fenyegetést nejétől vagy leányától hallotta; mindezek elenére leszavazott Tóth Albertre;

mert a Magyary Gábor vajdai ev. ref. lelkész, Magyary Gyula megyei hivatalnok s Magyari László egyházi adószedő ellen emelt ama vád, hogy Nyüvedre jártak korteskedni s azt mondták volna: hogy a lelkész jelölő bizottság meg volt vásárolva, azért nem jelölték Magyary Istvánt, a testvért s hogy mindent elkövetnek Tóth Albert ellen s az a panaszlottak határozott tagadásával szemben igazolást nem nyert; egyedül Némethy Lajos pélbárthidai lakos mond Magyary Gyulával szemben annyit, hogy utóbbi a pap-tamási-i vasuti indóháznál úgy nyilatkozott volna, miszerint a Magyary-család Rigó Ferencznek tulajdonítja, hogy Magyary István a nyüvedi lelkészi állásra nem jelöltetett s ezt megboszulandó mindent el fog követni Tóth Albert megválasztása ellen; de ez, — mint a többi — csak egyes állítás, a mi tanukkal igazolva nincs;

mert az ifju Gálbory Sámuel ténykedésére kihallgatott Dr. Váry-Szabó Béla bihari lakos és Antalóczy Adolf pélbárthidai lakos sem adott elő lényeges körülményt, mely megindokolná csak némileg is, a panasz alaposságát; Szűcs Endre és Ur Gáspár ellen felhozott vádak ezeknek tagadásával szemben semmivel sem lettek bizonyítva.

Átalában véve a vád részéről emelt panaszok beigazolást nem nyertek; egyes állításokkal szemben egyes tagadások állanak s ily körülmények között a bíróság még az önbeismerést sem fogadhatná el minden aggály nélkül, figyelembe véve különösen a mindkét részről tagadhatatlan választási animozitást s azt, hogy a szavazás titkos volt;

mert az egyházi törvények 213. §-ába ütköző vétiséget a bíróság fen forogni nem lát. Maga a vád sem állítja, annál kevésbé igazolja, hogy Bélteky Géza lelkesjelölt akár közvetve, akár közvetlen a maga érdekében bárminő tiltott eszközökkel élt volna;

mert végre a választók sorába jogosulatlan választók nem csusztak be s beigazolást nyert, hogy megválasztott lelkes a jogosult szavazók általános többségét megnyerte még akkor is, ha szavazatából azokat, kik magokat fenyegetetteknek állítják, a bíróság leszámítja.

Mindezeket tekintve, fentebbi ítélet volt hozandó.

Ezen ítélet világi elnök által szóval a közgyűlés előtt szóval meghirdettetvén, az ellen Rigó Ferencz felebbezését bejelentette, kérvén az ítéletnek részére leendő kézbesítését, mely kérelemnek a bíróság helyt adván, fellebbező Rigó Ferencz figyelmeztetett elnök által, hogy ezen ítélet kézbesítésétől számítandó 8 nap alatt felebbezési indokait írásban is beadhatja.

Tárgymutató

az 1891. szeptember 2-án tartott gyűlés jegyzőkönyvéhez.

Berettyó Szt.-Mártonnak új iskola építése engedélyeztetik	120
Biró János tanácsbíró zsinati pótképviselővé választatik	103
Biró János p.-ujlaki mustváltság ügyében eljárni kineveztetik	107
Biró János lelkész jelölő bizottság rendes tagjául választatik	115
Csatári épületjavítások jóváhagyatnak 562 köza. segélyre ajánltatik	111
Csillag Lajos tanácsbíró lelkész-jelölő póttagul választatik	115
Csökmő templom építésügye s 17.624 frt kölcsöne jóváhagyatik	105
Doma Gyula a fugyi-i lelkésztségben megerősítettik	104
Erős Károly a váncsodi fitanitáságban „	121
Esperesi jelentés 1891-ről	101
Fazekas Imre ügyész a m.-telki-i legelő-ügyében véleményezésre kiküldet	116
Fazekas Imre m.-kakuesi temető tulajdonjog megállapítása ügyében kiküldet	117
Fugyiban lelkészül Doma Gyula megerősítettik	104
„ lelkészlak bővítésére 220 frt köza. segélyre ajánltatik	112
Karácsony Imre körösnagyrévi ideiglenes körlelkészül választatik	122
Képviselők e gyűlésen igazoltatnak	100
Kiss Elek tanácsbíró zsinati pótképviselővé választatik	103

Kiss Elek lelkész-jelölő rendes taggá választatik	115
„ „ p.-ujlaki mustváltság ügyében eljárni ki- küldetik	107
Körösnagyrévi ideiglenes körlelkésziségre Karácsony Imre megválasztatik	122
Lengyel Károly csatári tanítónak még 1892. szep- temberig vizsgatételre idő adatik	108
Lelkész-jelölő bizottság választatik	115
Lukács János m.-telki főbíró legelő adóügyi kér- vénye egyházmegyei ügyésznek véleményadás végett kiadatik	116
Magyar-Kakucs iskola építése jóváhagyatik s 589.80 frt köza. segélyre ajánltatik	110
Magyar-Kakucs temetője tulajdonjoga ügyében Dr. Fazekas Imre ügyész kiküldetik	117
Mezey Mihály lelkész-jelölő biz. póttagul választatik	115
Miskólczy Árpád világi tanács bírónak választatik s megerősítetik	102
Miskólczy Árpád lelkész-jelölő biz. póttagul választ- tatik	115
Nánássy Imre m.-telki-i lelkész mint tűzkárosult 250 frt köza. segélyre ajánltatik	113
Nádudvari Lajos tanácsbíró rendes lelkész-jelölő biz. taggá választatik	115
Nagykereki i. leányiskola ideiglenes beszüntetése elvileg jóváhagyatik míg községi iskola lesz gondoskodni tartozik a tanításról	109
Nagyszántó lelkészlak építési költség kivetése jóvá- hagyatik	106
Nagyváradnak az újvárosi lelkészi lak kibővítésére engedély adatik	119
Pap Márton és Gombos Sándor n.-szántói lakosok fellebezése a lelkészilak építési költsége ellen elvettetik	106
Pusztá-Told világi tanács bírónak nem szavazásért elmarasztaltatik	102
Pusztá-Ujlak bírónak nem szavazásért elmarasztaltatik	102
Pusztá-Ujlak belhivatalnokai must-váltsága ügye egyezség kísérlése végett bizottságnak adatik	107
Ritook Zsigmond e. m. gondnok zsinati rendes képviselővé választatik	103

Szabó Károly esperes zsinati rendes képviselővé választatik	103
X Tanügybizottság jelentése	101
Zsinati képviselők választatnak	103
Józsa Gábor pósalakai lelkész 15 frt gyámoldai tartozása elengedése iránt beadott kérvényével elutasittatik	118
Juhász András és Géczi Ferencz révi lakosok adóügyi felszólalásokkal előbb a presbyteriumhoz utasittatnak	114
Váncsodi egyházban fitanítóul Erős Károly megerősítettett	121

